

1. ÚVOD

Problematika globální ochrany klimatu planety je v české legislativě zcela nová. Evropská Komise považuje v posledních letech ve svých programech tuto otázku za zcela prioritní environmentální téma. Do 1.5.2004 bude mj. zapotřebí implementovat do naší legislativy:

- ♦ Směrnici Evropského Parlamentu a Rady č. 2003/87/ES, která stanovuje schéma pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů na úrovni podniků,
- ♦ Rozhodnutí Rady č. 280/2004/EC týkající se mechanismu monitorování skleníkových plynů v rámci společenství a implementace Kjótského protokolu, které aktualizuje Rozhodnutí Rady č. 1999/296/ES, upravující Rozhodnutí Rady č. 93/389/EES, pro mechanismy monitorování CO₂ a dalších skleníkových plynů a
- ♦ připravované Rozhodnutí Rady, které stanoví metodiku pro monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů ve vztahu ke Směrnici č. 2003/87/ES (obě připravovaná Rozhodnutí Rady by měla být přijata ještě do konce roku 2003).

V souvislosti s implementací Směrnice č. 2003/87/ES a s přípravou tzv. národního alokačního plánu (stanovení emisních kvót pro provozovatele zdrojů jako základu pro „vystavení“ povolenek se smyslu této směrnice) vyvstane potřeba užší spolupráce s krajskými orgány. V současné době se již rozvíjí realizace společných projektů JI, a právě zde mohou orgány kraje sehrát velmi prospěšnou úlohu při výběru vhodných projektů do národního portfolia.

Kapitoly 1 až 4 jsou založeny na návrhu Národního programu na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR, jehož poslední verze byla v lednu 2004 projednána v Meziresortní komisi k problematice změny klimatu a do konce února bude po meziresortním připomínkovém řízení předložena ke schválení vládě ČR. Z uvedeného důvodu je proto třeba tuto část vnímat jako úvod do problematiky. Teprve po schválení Národního programu na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR usnesením vlády bude možno jednotlivé jeho části rozpracovat na regionální úrovni podrobněji. Proto kapitoly 1 až 4 spíše nastiňují situaci, ve které se ČR v současnosti nachází, ale představují i výhledy státu do roku 2020. Kapitola 5 přesto naznačuje, jakým směrem by se orgány kraje měly ubírat, aby byly schopny podpořit národní zájem na dalším snižování emisí skleníkových plynů.

1.1 Legislativní základ

Za účelem definování politiky v oblasti změny klimatu na národní úrovni byl usnesením vlády č. 480/1999 přijat dokument Strategie ochrany klimatického systému Země v České republice, který tuto problematiku zařadil mezi prioritní otázky životního prostředí a zároveň vytyčil pro dotčené resorty hlavní úkoly. Od jeho přijetí však uplynulo již několik let, během nichž se objevila celá řada nových odborných poznatků, došlo k významným posunům v mezinárodních jednáních a v neposlední řadě nové požadavky ovlivňuje i vstup ČR do EU. Např. dával zcela jednoznačnou prioritu zavádění opatření na snižování emisí skleníkových plynů na národní úrovni a tzv. flexibilní mechanismy dle článků 6, 12 a 17 Kjótského protokolu považoval pouze za jejich doplňkovou nadstavbu. Nově připravovaný Národní program ke zmírnění dopadů změny klimatu v ČR bude na usnesení vlády č. 480/1999 přímo navazovat.

Povinnost vypracovat Národní program vyplývá ze zákona o ochraně ovzduší č.86/2002 Sb., § 34, odst.1, z požadavků daných Rozhodnutím Rady 99/296/EC a z

Evropského programu ke změně klimatu (ECCP), který identifikuje hlavní společné politiky EU i jednotlivých členských států tak, aby bylo zajištěno společné i individuální splnění redukčního cíle Protokolu. V příloze č. 2 zákona č. 86/2002 Sb. jsou rovněž specifikovány obsahy národního, krajských a místních programů snižování emisí. Dle části 1, písm. e) „...Národní program ke snížení emisí obsahuje vztah k Národnímu programu ke zmírnění změny klimatu Země...“ a dle části 2, písm. c) „...Krajský program ke snížení emisí obsahuje vztah k Národnímu programu snižování emisí...“. Z uvedených dikcí implicitně vyplývá zákonem ale blíže nespecifikovaná vazba Krajského programu ke snížení emisí s Národním programem ke zmírnění (dopadů) změny klimatu (Země) v ČR¹.

Základní obsah Krajského programu ke snížení emisí vyplývá rovněž z přílohy č. 2 zákona č. 86/2002 Sb. a je dále upřesněn nařízením vlády č. 351/2002 Sb., kterým se stanoví závazné emisní stropy pro některé látky znečišťující ovzduší, způsob přípravy a provádění emisních inventur a emisních projekcí Program je primárně zaměřen na snížení emisí tuhých látek, oxidu siřičitého a oxidů dusíku ze stávajících zvláště velkých spalovacích zdrojů. Jeho záměrem je naplnit zejména požadavky Směrnic 96/62/ES a 2001/81/ES k omezování emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení.

S ohledem na odlišnou fyzikální a chemickou povahu látek, ke kterým se oba typy programů vztahují (viz kapitola 5.1), nelze formulovat specifický program krajského měřítká, který by byl jednoznačně cílený na jednotlivé skleníkové plyny. Je však třeba poukázat na jejich vzájemnou propojenost, přičemž Krajský program ke snížení emisí by neměl jít proti národnímu záměru snižovat emise skleníkových plynů. Krajský program snižování emisí však bezesporu přispěje i ke snížení emisí skleníkových plynů, neboť oba programy se v řadě navrhovaných opatření (zejména v oblasti úspor energie, spalovacích procesů a dopravy) překrývají.

1.2 Vazba na legislativu Evropských společenství v oblasti změny klimatu

Příprava Národního programu ke zmírnění změny klimatu Země vyplývá z Rozhodnutí Rady č. 1999/296/EC, upravující Rozhodnutí Rady č. 93/389/EEC pro mechanismy monitorování CO₂ a dalších skleníkových plynů. K formulaci programu bylo proto využito analýz dostupných časových řad inventarizace emisí skleníkových plynů a aktualizovaných projekcí očekávaného emisního vývoje do roku 2010, resp. do roku 2020. Uvedené Rozhodnutí Rady zřizuje mechanismy sledování všech antropogenních emisí skleníkových plynů a vyhodnocování postupů, směřujících ke splnění redukčních závazků. Ukládá členským státům sestavovat, zveřejňovat, realizovat a pravidelně aktualizovat národní programy směřující k omezování těchto emisí a zvyšování jejich propadů tak, aby do roku 2000 přispěly ke stabilizaci emisí CO₂ na úroveň roku 1990 a tím přispěly ke splnění závazků EU směřujících ke snížení emisí ve smyslu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a Kjótského protokolu. Definuje rovněž jejich strukturu a obsah.

¹ Název uvedený v zákoně č. 86/2002 Sb. není z odborného hlediska dostatečně přesný a proto byl název dokumentu, který bude předložen vládě ČR změněn na „Národní program ke zmírnění dopadů změny klimatu v ČR“, nicméně bude pokrývat vše, co zákon požaduje.